

Nr 125.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående viss
ändring i gällande bestämmelser om vågar; given Stock-
holms slott den 7 mars 1913.*

Under återopande av härvid fogade utdrag av statsrådsprotokollet
över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå
Riksdagen medgiva,

att s. k. pendelvågar må få justeras såsom lagliga vägningsredskap
för att, med de inskränkningar Kungl. Maj:t kan komma att bestämma,
användas vid handel eller eljest, då varor avlämnas eller mottagas
efter vikt.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande
utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all
kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Theodor Adelswärd.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1913.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre Adelswärd anförde:
I sammanhang med metersystemets införande beslöt 1876 års Riksdag vissa bestämmelser, att införas i den allmänna stadga om mått och vikt, vilken kunde komma att av Kungl. Maj:t utfärdas. Andra stycket av punkten 6 i dessa bestämmelser hade följande lydelse: »Likarmade vågar, decimal-, centesimal-vågar samt besman och pyndare skola, innan de i allmän handel och rörelse må begagnas, vederbörligen justeras, men äro icke underkastade den omjustering, som för mått och vikter är föreskriven. Begagnandet av decimal- och centesimal-vågar samt besman och pyndare i allmän handel skall vara underkastat de inskränkningar, Kungl. Maj:t bestämmer.» De med tillämpning av berörda bestämmelser utfärdade, nu gällande föreskrifter om vågar återfinnas i art. 2

och 7 av förordningen den 9 oktober 1885 om mått och vikt. Endast förenämnda slag av vågar få sålunda användas vid handel eller eljest, då varor avlämnas eller mottagas efter vikt.

Under senare delen av år 1912 hava emellertid tvenne handelsfirmor var för sig hos Kungl. Maj:t anhållit, att jämväl vissa uppgivna slag av s. k. pendelvågar måtte få justeras såsom lagliga vägningsredskap.

Till stöd härför har av ene sökanden anförts, hurusom det länge varit ett önskemål, i synnerhet i slakteributiker och andra liknande affärer, att erhålla en automatisk våg, då vägningen av där saluhållna varor å våg med lösa vikter förorsakade stor tidspillan och felräkning ofta uppstode vid hopsummering av de lösa vikterna. Dessa olägenheter förefunnes icke vid användandet av vågar av den i framställningen avsedda typen, i det å dessa vikten direkt angäves å vågens viktskala.

Över berörda framställningar har mynt- och justeringsverket avgivit infordrat underdånigt utlåtande och därvid beträffande olika vågtyper anført följande.

*Mynt- och
justerings-
verket.*

»Alla de nu justeringsbara vågarna äro sådana balansvågar, vid vilka vikten av en kropp bestämmes på sådant sätt, att balansen genom förändring av belastningen bringas att intaga ett bestämt, konstant jämviktsläge. De vågar, varom ansökningarna röra sig, tillhöra åter den klass av balansvågar, vid vilka balansens belastning icke förändras utan vikten av en kropp bestämmes genom att avläsa balansens jämviktsläge för varje särskilt fall och därav sluta sig till vikten. Båda dessa slag av vågar äro uteslutande tyngdkraftsvågar, som vila på teorien om en kropps rörelse omkring en axel. Undersöker man nu vilka olika vågtyper, som under dessa förutsättningar kunna uppstå och deras förhållande till justerbarhet, visar det sig, att av alla tänkbara typer är det endast en typ, nämligen den, till vilken de i ansökningarna avsedda vågarna höra, som icke är medgiven till justering. — I det följande kommer denna vågtyp att benämnas pendelvågtypen. — Av alla de övriga typerna är det endast den likarmade vågen, som i justerat tillstånd under alla förhållanden är godkänd såsom handelsvåg, under det att de övriga vågtyperna endast under vissa villkor äro godkända såsom sådana.

Skälen till att det icke medgivits att justera pendelvågar torde vara dels dylika vågars okänslighet i allmänhet, dels oregelbundenheten i deras relativa känslighet.

Att dessa vågar äro okänsliga beror dels därpå, att pendelns utslag är begränsat till en båge av 90° och sålunda blir ytterst litet för en viktsenhet, om vågen skall hava något så när lämplig bärighet, dels ock därpå, att balansens axel hittills måst vara en tapp, som rört sig i ett lager. Detta senare förhållande har gjort, att den betydliga friktion, som vid en anordning som denna städse äger rum, förorsakat en osäkerhet i jämviktsläget och därmed felavläsning av vikten.

Vad den relativa känsligheten beträffar än denna lägst för utslagsvinklar hos pendeln, som ligger närmast intill och längst ifrån lodlinjen.

Kunna därför dessa pendelvågar konstrueras så, att inga tappar och lager

utan endast eggjar och pannor komma till användning, att pendelns utslagsvinklar i förhållande till lodlinjen bliva varken för små eller för stora och att pendelns rörelse genom lämpliga utväxlingar förstoras, så att dess utslag för ett visst viktillskott till en bestämd vikt, beroende av den högsta belastning för vilken vågen är konstruerad, bliver lätt avläsbart, kan mynt- och justeringsverket icke se något hinder, varför icke även vågar av här omhandlade typ må få justeras för att under vissa villkor användas vid handel eller eljest, då varor avlämnas eller mottagas efter vikt, allra helst som en viktsbestämning med en pendelvåg är mycket bekväm.»

På grund av vad sålunda anförts har mynt- och justeringsverket, som vid undersökning av en av ene sökanden till mynt- och justeringsverket inlämnad pendelvåg funnit de framställda konstruktionsfordringarna möjliga att uppfylla, ansett sig böra föreslå, att nådig proposition måtte avlätas till Riksdagen med hemställan, att jämväl s. k. pendelvågar måtte få justeras såsom lagliga vägningsredskap för att, med de inskränkningar Kungl. Maj:t kunde komma att bestämma, användas i handel och rörelse.

Departements-
chefen.

Det torde vara obestriddigt, att de s. k. pendelvågarna i vissa avseenden erbjuda betydande fördelar framför andra vågtyper. Vid sådant förhållande och då, enligt vad mynt- och justeringsverket meddelat, svårigheterna att framställa i konstruktionshänseende tillfredsställande vågar av dylik typ, numera torde få anses övervunna, hemställer jag att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgiva,

att s. k. pendelvågar må få justeras såsom lagliga vägningsredskap för att, med de inskränkningar Kungl. Maj:t kan komma att bestämma, användas vid handel eller eljest, då varor avlämnas eller mottagas efter vikt.

Till denna av statsrådets övriga medlemmar biträdde hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition till Riksdagen avlätas av den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Schumacher.